

CZYNNIKI KSZTAŁTUJĄCE NEGATYWNĄ OPINIĘ O ŁOWIECTWIE I MYŚLIWYCH W POLSCE

Jacek Skubis¹✉, Michał Skubis²

¹Katedra Łowiectwa i Ochrony Lasu, Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu ul. Wojska Polskiego 71D, 60-625 Poznań

²Katedra Handlu i Marketingu, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu al. Niepodległości 10, 61-875 Poznań

ABSTRAKT

W ostatnich latach myśliwi zmagają się ze wzmożoną krytyką ich działalności prowadzonej w ramach gospodarki łowieckiej. Doprowadziło to do ogólnokrajowej dyskusji o roli łowiectwa w polskiej rzeczywistości, co zaowocowało między innymi istotnymi zmianami w prawie łowieckim. Przeprowadzono badania, których celem było wskazanie czynników najczęściej wpływających na negatywną opinię o łowiectwie. Badania ankietowe przeprowadzono w kwietniu 2017 roku metodą CAWI na próbie 563 respondentów. Większość komentarzy odnosiło się do łowiectwa w sposób negatywny (65,9%). Najczęściej pojawiały się postulaty likwidacji łowiectwa, poprawy kompetencji myśliwych czy wyeliminowania zachowań patologicznych. Wyniki badań dla Polskiego Związku Łowieckiego mogą być przesłanką, które aspekty gospodarki łowieckiej należy poprawić w pierwszej kolejności, by uzyskać poprawę wizerunku polskiego łowiectwa i myśliwych.

Słowa kluczowe: łowiectwo, myślistwo, myśliwi, opinie, Polski Związek Łowiecki

WSTĘP

W Polsce łowiectwo jest ciągle popularne, o czym świadczy stale rosnąca liczba zrzeszonych w Polskim Związku Łowieckim, który w 2017 roku skupiał niemal 123 tys. osób. Liczba jego członków wzrosła o 12,5% względem 2010 roku oraz o 22,7% w stosunku do 2000 roku (GUS, 2017). Znacznie szybciej jednak zwiększa się grono przeciwników łowiectwa. Na przykład największy polskojęzyczny fanpage na portalu Facebook o tematyce antyłowieckiej – „Ludzie przeciw myśliwym” został założony w 2013 roku, a do kwietnia 2018 roku zgromadził ponad 125 tys. osób (Gurgul, 2014; Facebook.com, 2018). Niewątpliwie zaostrza się publiczna debata odnośnie działalności myśliwych. Dyskusja o roli polskiego łowiectwa toczy się na łamach recenzowanych czasopism,

w programach telewizyjnych i w mediach społecznościowych. Na portalach społecznościowych można zaobserwować wiele przykładów skrajnej krytyki poczynań myśliwych, przy czym często przyjmuje ona postać nienawistnych komentarzy (tzw. hejtu; Jachimowski, 2017). Komentarze na temat łowiectwa dotyczą zarówno gospodarki łowieckiej jako całości, jak i poszczególnych jej aspektów. Ponieważ niezwykle ważne jest prawidłowe funkcjonowanie gospodarki łowieckiej dla osiągnięcia celów określonych w ustawie Prawo łowieckie, autorzy opracowania postanowili rozpoznać elementy łowiectwa, które podlegają największej krytyce komentatorów. Zidentyfikowanie czynników wpływających negatywnie na postrzeganie łowiectwa, a w konsekwencji podjęcie działań

✉skubis@up.poznan.pl

zmierzających do ich kompleksowej poprawy powinno przynieść korzyści przede wszystkim w postaci zwiększenia efektywności gospodarki łowieckiej dzięki wyeliminowaniu z niej istotnych błędów. Ponadto poprawa krytykowanych elementów powinna w istotny sposób przyczynić się do polepszenia wizerunku łowiectwa, co pozwoliłoby myśliwym skupić się na podstawowej działalności gospodarki łowieckiej, bez konieczności prowadzenia sporu z przeciwnikami łowiectwa. W literaturze są dostępne publikacje poruszające tematykę wizerunku polskiego łowiectwa. Autorzy podkreślają wagę opinii społeczeństwa oraz wskazują, że niezbędne jest kształtowanie rzeczonego wizerunku między innymi z wykorzystaniem mediów (Dzięciołowski, 2009; Łukowski i in., 2017). Prowadzone były również badania nad postrzeganiem łowiectwa oraz myśliwych przez społeczeństwo (Balik, 2015; Wierzbicka i in., 2015; Wierzbicka i Skorupski, 2017). Autorzy kładą w nich nacisk na różne aspekty problemu, nie skupiają się jednak na wskazaniu elementów najbardziej wpływających na jego negatywny wizerunek.

Celem pracy było zidentyfikowanie elementów prowadzonej w Polsce gospodarki łowieckiej, które podlegają największej krytyce. Przyjęto następujące hipotezy:

- Możliwe jest zidentyfikowanie elementów łowiectwa, które są najczęściej krytykowane.
- Osoby mające skrajnie negatywną opinię o łowiectwie zwracają uwagę na inne elementy łowiectwa niż osoby lepiej postrzegający łowiectwo.

MATERIAŁ I METODY

Weryfikację postawionych hipotez przeprowadzono poprzez badania wykonane metodą CAWI. Kwestionariusz ankiety stworzony z użyciem platformy Google Forms rozdystrybuowano przede wszystkim z wykorzystaniem portalu społecznościowego Facebook. W ciągu 19 dni trwania badania zebrano 563 otwartych odpowiedzi respondentów na pytanie, które zostało sformułowane następująco: „Jeżeli masz jakieś uwagi odnośnie łowiectwa lub myśliwych oraz ich wizerunku (i ewentualnie możliwości jego poprawy), opisz poniżej”. Odpowiedzi przeanalizowano pod kątem występujących w nich wątków. Na tej podstawie

została stworzona klasyfikacja kwestii najczęściej pojawiających się w odpowiedziach ankietowanych.

Co istotne, poza jedenastoma pytaniami dotyczącymi łowiectwa – w tym m.in. stosunku respondentów do łowiectwa i myśliwych, oceny dokarmiania zwierząt przez myśliwych, regulowania przez nich populacji zwierzyny czy roli myśliwych w ograniczaniu szkód – w ankiecie znalazły się także pytania dotyczące płci, wieku, wykształcenia czy miejsca zamieszkania ankietowanych, jak również ich znajomości myśliwych, deklarowanego przywiązania do natury czy stosunku do jedzenia mięsa, a nawet preferencji politycznych. Badano również ogólną opinię o łowiectwie. Dzięki temu uzyskano możliwość określenia najczęściej pojawiających się wątków, m.in. wśród przeciwników łowiectwa, osób dobrze znających myśliwych, osób przywiązanych do natury czy wegan i wegetarian.

WYNIKI

Osoby biorące udział w badaniach częściej deklarowały negatywną ogólną opinię o łowiectwie – średnia wartość 3,43 w skali 0–10. Co istotne, aż 44,9% osób wskazało odpowiedź „0”. Z kolei najbardziej sprzyjająca łowiectwu była drugą najpopularniejszą odpowiedzią. Taką opinię zadeklarowało 12,3% respondentów. Podobnie kształtowała się kwestia opinii ankietowanych odnośnie wpływu łowiectwa na społeczeństwo oraz przyrodę. Średnia ocena w skali 0–10 w pytaniu, które poruszało tę kwestię kształtowała się na poziomie 3,56, przy czym najczęściej wybierano „0” – takie wskazania stanowiły 40,9% odpowiedzi ankietowanych. Bardzo podobnie oceniono samych myśliwych – niemal 60% respondentów stwierdziło, iż ma o nich złe lub bardzo złe zdanie, a jedynie niewiele ponad 35% zadeklarowało dobrą lub bardzo dobrą opinię o osobach polujących.

Odpowiedzi na pytanie otwarte w pierwszej kolejności zostały przeanalizowane pod kątem ogólnego wydźwięku wypowiedzi o łowiectwie. W rezultacie spośród 563 odpowiedzi wyróżniono:

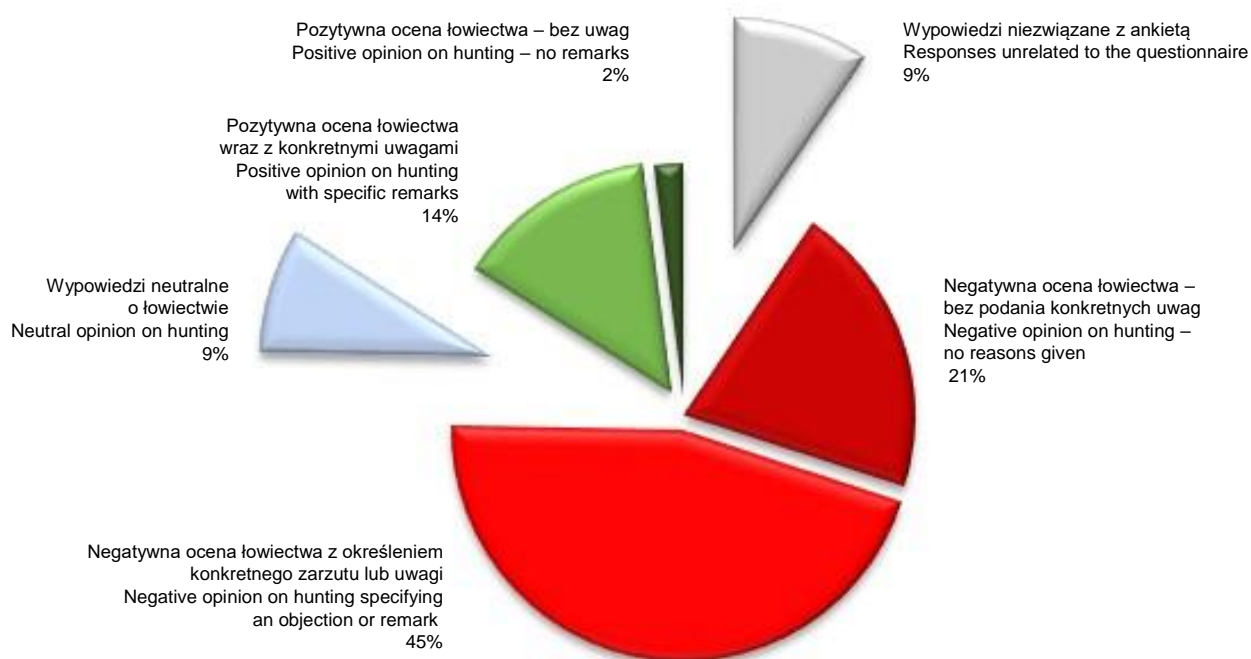
- 53 wypowiedzi nieodnoszących się do łowiectwa. Do tej kategorii zaliczono odpowiedzi poruszające tematy niezwiązane z ankietą lub odnoszące się do samego kwestionariusza.

- 116 wypowiedzi o negatywnym nacechowaniu względem łowiectwa, lecz bez konkretnych uwag merytorycznych. Zaliczono tutaj odpowiedzi, które zawierały ogólną krytykę łowiectwa, bez konkretnych zarzutów. Wiele z nich miało symptomy pozwalające uznać je za przykłady hejtu wobec myśliwych.
- 255 wypowiedzi o nastawieniu negatywnym wobec łowiectwa wraz z określeniem konkretnego zarzutu lub uwagi. Do tej kategorii zaliczono wszystkie wypowiedzi, w których ankietowani przedstawili negatywne nastawienie do łowiectwa, lecz dodatkowo sformułowali konkretne zarzuty lub uwagi. W tej kategorii niektóre odpowiedzi również miały znamiona hejtu.
- 49 wypowiedzi, w których ankietowani przyjęli neutralne stanowisko wobec łowiectwa, jednocześnie przedstawiając uwagi merytoryczne.
- 79 wypowiedzi o pozytywnym nastawieniu względem łowiectwa wraz z konkretnymi uwagami. Najczęściej do tej kategorii zaliczono odpowiedzi,

w których ankietowani wyrazili pozytywny ogólny stosunek do łowiectwa, lecz jednocześnie wskazali obszary, które powinny ulec poprawie.

- 11 wypowiedzi o pozytywnym stosunku wobec łowiectwa. Do tej kategorii zaliczono wypowiedzi, w których ankietowani w określony sposób wyrazili poparcie łowiectwa i nie przedstawili żadnych uwag merytorycznych.

Ogólnie nastawienie do łowiectwa wypowiadających się było częściej negatywne niż pozytywne, co jest zgodne w deklaracjami ankietowanych odnośnie ogólnej opinii o łowiectwie. Najliczniejszym grupom przypisano odpowiedni kolor w celu zobrazowania kontekstu wypowiedzi respondentów (rys. 1). Odcieniem koloru zielonego zostały przypisane osobom pozytywnie wypowiadającym się o łowiectwie, a odcieniami czerwonego określono przeciwników. Bardzo łatwo więc stwierdzić, że po odrzuceniu osób o nastawieniu neutralnym i odpowiedzi niezwiązanych z ankietą pozostaje 66-procentowa rzesza zdeklarowanych

Rys. 1. Udział poszczególnych wypowiedzi respondentów według ich stosunku do łowiectwa
Fig. 1. Responses in the questionnaire survey depending on their attitude to hunting

przeciwników łowiectwa i tylko 16-procentowa grupa jego zwolenników.

Z punktu widzenia badania przeprowadzanego na potrzeby niniejszego artykułu istotną okazała się obserwacja, iż łącznie 383 wypowiedzi ankietowanych zawierały konkretne uwagi lub zarzuty wobec łowiectwa.

W wypowiedziach ankietowanych najczęściej powtarzało się szesnaście wątków. Przedstawiono je poniżej, pozycjonując według częstości występowania.

1. Delegalizacja lub likwidacja łowiectwa – 102 wystąpienia. W wypowiedziach ankietowanych najczęściej powtarzającą się uwagę dotyczyła właśnie zlikwidowania łowiectwa. Postulat był wysuwany głównie przez zadeklarowanych przeciwników łowiectwa. Co istotne, w zdecydowanej większości w ten sposób wypowiadały się osoby, które słabo znały myśliwych lub nie znały ich wcale. Niemalże dwukrotnie częściej reagowały w ten sposób kobiety niż mężczyźni. Ponad 40% wzywających do likwidacji łowiectwa deklarowało wiek 36 lat lub więcej, przy czym dla ogółu ankietowanych odsetek ten wyniósł zaledwie 30,3%. Najczęściej osoby te deklarowały zamieszkanie w miastach średnich lub dużych. Określając wykształcenie oraz bliskość do przyrody nie odbiegały znacząco od ogółu wypowiadających się. Co ważne, ponad połowa osób poruszających wątek likwidacji łowiectwa określiła się jako weganin lub wegetarianin. Ustosunkowując się do poglądów politycznych, najczęściej wyrażano chęć głosowania na partię Razem.

2. Obrażanie i hejt wobec myśliwych – 74 wystąpienia. Skrajnie niekorzystne, noszące znamiona hejtu wypowiedzi o myśliwych były drugim najczęściej powtarzającym się wątkiem. Dlatego zdecydowano się na jego wyróżnienie, mimo iż nie wiąże się on z konkretnym zarzutem wobec łowiectwa. Osoby obrażające myśliwych niemal wyłącznie zaliczały się do skrajnych przeciwników łowiectwa. Ankietowani w znieważających wypowiedziach oskarżali myśliwych o sadyzm, brak wiedzy, patologie, bandytyzm, a nawet problemy na tle seksualnym czy fizyczną brzydotę. Tego typu odpowiedzi były pozbawione konkretnych uwag wobec łowiectwa lub pojawiały się z komentarzami. Osoby wypowiadające się w ten sposób cechowały charakterystyki podobne jak wyrażających postulat o likwidacji łowiectwa. Niemal

trzykrotnie częściej to kobiety kierowały hejt wobec myśliwych, niż mężczyźni. Pojawiło się również pięć wypowiedzi obrażających przeciwników łowiectwa.

3. Oskarżanie myśliwych o zaburzenia psychiczne – 65 wystąpień. Trzecim najczęściej pojawiającym się wątkiem było zarzucanie myśliwym problemów o podłożu psychicznym. Ankietowani oskarżali polujących o zachowania psychopatyczne, sadystyczne czy patologiczne. Wypowiedzi często łączyły się z hejtem wobec myśliwych oraz wzywaniem do likwidacji łowiectwa. Uwagi o problemach psychicznych myśliwych były formułowane przez osoby o charakterystykach podobnych do przypadków poprzednich. Wyraźniejsze różnice wystąpiły w wieku respondentów i płci: 40% opisujących polujących jako chorych psychicznie było w wieku 19–24 lata i blisko 80% z nich stanowiły kobiety.

4. Poprawa wizerunku myśliwych – 51 wystąpień. Jako kolejny pod względem częstości występowania wątek sklasyfikowano wysuwany przez ankietowanych postulat poprawy wizerunku myśliwych. Respondenci zwracali uwagę, iż powinien ulec zmianie wizerunek łowiectwa oraz myśliwych. Ankietowani wskazywali na potrzebę działań dotyczących kształtowania wizerunku (proponując zwiększenia obecności myśliwych w mediach czy upowszechniania edukacji przyrodniczej) oraz zmian w łowiectwie (głosy o konieczności wprowadzania konkretnych ograniczeń lub kontroli w celu zapobiegania wydarzeniom, które w negatywny sposób wpływają na wizerunek myśliwych). Ankietowani stwierdzali, że poprawa wizerunku jest nieodzowna ze względu na niekorzystne dla łowiectwa publikacje prasowe, które pojawiały się w ostatnim czasie. W większości osoby zwracające uwagę na konieczność poprawy wizerunku myśliwych deklarowały bardziej pozytywną opinię o łowiectwie, głosy bardziej krytyczne pojawiały się zdecydowanie rzadziej. W całości próby częściej byli to mężczyźni (49%) z ukończonymi studiami (niemal 80%).

5. Poprawa kompetencji myśliwych – 48 wystąpień. Kolejnym często występującym wątkiem było zwrócenie przez ankietowanych uwagi na poprawę kompetencji osób polujących. Do kategorii tej zaliczono wypowiedzi, w których odpowiadający odnosili się do stanu zdrowotnego i psychicznego myśliwych, ich wiedzy o przyrodzie czy umiejętności obchodzenia się z bronią. Ankietowani proponowali przeprowadzanie

okresowych badań wzroku, psychologicznych, sprawnościowych oraz odnoszących się do wiedzy o przyrodzie. Wskazywano to jako niezbędne w świetle zdarzających się na polowaniach wypadków używania broni palnej przez osoby niekompetentne lub w podeszłym wieku. Pojawiały się również opinie o bardziej restrykcyjnym wydawaniu pozwoleń na broń oraz poruszono kwestię etyki. Według ankietowanych polepszenie kompetencji myśliwych powinno w rezultacie doprowadzić do zmniejszenia liczby zachowań patologicznych. Wątek ten pojawiał się zdecydowanie częściej w wypowiedziach osób przeciwnych łowiectwu, chociaż znaczący udział miał również w wypowiedziach osób sprzyjających myśliwym. Ogólnie częściej w ten sposób wypowiadały się kobiety mieszkające w miastach i mające wykształcenie wyższe.

6. Wylimitowanie zachowań patologicznych – 47 wystąpień. Kolejnym często pojawiającym się wątkiem były komentarze ankietowanych odnoszące się do zachowań patologicznych myśliwych oraz konieczności ich wykluczenia. Poszczególne wypowiedzi respondentów znacząco różniły się między sobą zarówno na temat częstości występowania patologii – od przypadków sporadycznych do sytuacji nagminnych, jak i sposobów ich eliminowania – od niewielkich zmian po całkowite przekształcenie modelu łowiectwa lub wręcz jego likwidację. Różne były również motywy, z których wynikała, zdaniem ankietowanych, konieczność wylimitowania zachowań patologicznych. Wymieniano sytuacje niebezpieczne dla osób postronnych, szkody dla środowiska, niebezpieczeństwo dla samych polujących, czy też oddziaływanie na odbiór ogółu myśliwych przez społeczeństwo. Warto zwrócić uwagę, iż konieczność likwidacji patologii wśród myśliwych wskazywali zarówno przeciwnicy, jak i zwolennicy łowiectwa. Co więcej, ta uwaga pięciokrotnie pojawiła się wśród samych polujących.

7. Wylimitowanie spożywania alkoholu przez myśliwych – 43 wystąpienia. Kolejnym często pojawiającym się wątkiem było kojarzenie myśliwych ze spożywaniem alkoholu. Ankietowani wskazywali, iż do takich sytuacji dochodzi w czasie polowania, przed polowaniem i po polowaniu. Respondenci zwracali uwagę, iż alkohol w połączeniu z wykorzystaniem broni palnej może doprowadzić w łatwy sposób do tragedii. W opinii ankietowanych kategorycznie należałoby wykluczyć tego typu sytuacje, a osoby

dopuszczające picie alkoholu na polowaniu powinny być ukarane z całą surowością. Wątek alkoholu łączył się zarówno z obrażaniem myśliwych, jak i opisem osobistych doświadczeń z myśliwymi. Picie alkoholu przez myśliwych zauważyli głównie przeciwnicy łowiectwa, ale wypowiadali się na ten temat również jego zwolennicy. Co istotne, tego typu opinie wyrażali zarówno nieznający myśliwych, jak i znający ich słabo lub dobrze, a jeden ankietowany zadeklarował bycie myśliwym.

8. Upowszechnianie edukacji łowieckiej – 29 wystąpień. Do tej kategorii zaliczono wypowiedzi nawiązujące do konieczności propagowania edukacji łowieckiej. Ankietowani zwracali uwagę na niski stan wiedzy Polaków o łowiectwie oraz złą prasę o myśliwych. Stwierdzali, iż niezbędne jest zwiększenie wysiłków zmierzających do pokazywania społeczeństwu rzeczywistych działań myśliwych. Wskazywali na potrzebę prowadzenia przez myśliwych edukacji przyrodniczej zarówno wśród ogółu społeczeństwa, jak i dzieci w wielu szkolnym. Ankietowani zauważali, iż kierowany do społeczeństwa przekaz powinien stwarzać obraz łowiectwa nie tylko służącemu zabijaniu, lecz również działającemu z pożytkiem dla przyrody. Wątek dotyczył przeważnie wśród osób nastawionych do łowiectwa pozytywnie oraz dobrze znających myśliwych lub u samych polujących. Często ta uwaga pojawiała się w powiązaniu z postulatem o konieczności poprawienia wizerunku łowiectwa oraz likwidacji zachowań patologicznych.

9. Profesjonalizacja łowiectwa – 27 wystąpień. Zawierające ten wątek uznano wypowiedzi, w których ankietowani poruszali kwestię przemodelowania polskiego łowiectwa w formę profesjonalnej służby. Formułowano postulat, by gospodarką łowiecką w Polsce zajmowały się służby powołane specjalnie do tego celu. Sugerowano, iż powinni to być zawodowi myśliwi zatrudnieni przez państwo. Do ich zadań należałoby prowadzenie gospodarki łowieckiej zgodnie z celami i zasadami określonymi w przepisach. Ankietowani proponowali osoby gruntownie wykształcone przyrodniczo, co pozwoliłoby im w większym stopniu opierać się na naukowych podstawach łowiectwa. Respondenci zwracali uwagę, iż w ten sposób byłyby ograniczone nieprawidłowe zachowania wynikające z niewystarczających kompetencji prowadzących gospodarkę łowiecką. Propozycja w większości była

łączona z postulatem likwidacji łowiectwa w dzisiejszym kształcie. Pojawiały się również głosy, aby obecni myśliwi mogli prowadzić dalej gospodarkę łowiecką pod warunkiem profesjonalizacji. Postulat profesjonalizacji łowiectwa wysuwali w zdecydowanej większości określający się mianem przeciwników łowiectwa.

10. Promowanie łowiectwa w mediach – 23 wystąpienia. Kolejnym pojawiającym się w wypowiedziach wątkiem było zwrócenie uwagi na konieczność częstszego poruszania zagadnień łowieckich w mediach. Odpowiadający zauważali, iż coraz częściej w mediach głównego nurtu porusza się kwestie związane z łowiectwem, lecz zazwyczaj w kontekście negatywnym. Zdaniem ankietowanych, należałoby podjąć wysiłki zmierzające do większej obecności myśliwych w mediach (mogliby przedstawić łowiectwo w bardziej pozytywnym świetle). Sugerowano ich obecność w sferach związanych z edukacją przyrodniczą, np. w programach telewizyjnych. Owa konstatacja często towarzyszyła ogólnemu postulatowi o konieczności poprawy wizerunku łowiectwa. Ten wątek w zdecydowanej większości pojawiał się w wypowiedziach zdeklarowanych zwolenników łowiectwa.

11. Dokarmianie zwierząt przez myśliwych – 22 wystąpienia. Kwestią poruszaną przez ankietowanych było dokarmianie zwierzyny w ramach gospodarki łowieckiej. Respondenci zarzucali myśliwym, iż karmią zwierzęta wyłącznie w celu ich późniejszego zabijania. Zwracali uwagę, że z jednej strony sztucznie zwiększa się liczebność zwierzyny właśnie poprzez dokarmianie, a z drugiej strony prowadzi się odstrzały, uzasadniając je koniecznością kontrolowania owej liczebności. Komentowano również dokarmianie zwierząt przy ambonach. W większości wątek występował w połączeniu z krytyką innych aspektów łowiectwa. W ten sposób wypowiadali się głównie zdeklarowani przeciwnicy łowiectwa.

12. Udostępnianie niewłaściwych zdjęć – 21 wystąpienie. Ankietowani komentowali negatywnie przede wszystkim publikowanie przez polujących zdjęć ze scenami z polowania czy pokotu na forach oraz portalach społecznościowych (w szczególności na Facebooku). Zwracano uwagę, iż tego typu zdjęcia są nieestetyczne oraz pokazują łowiectwo z bardziej brutalnej strony. Wskazywano, że zdjęcia są wykorzystywane przez przeciwników łowiectwa. Co istotne, uwagi

odnośnie nieprawidłowego zachowania myśliwych w tej kwestii pojawiały się zarówno wśród zwolenników, jak i przeciwników łowiectwa.

13. Udział dzieci w polowaniach – 20 wystąpień. Sprawą poruszaną w odpowiedziach ankietowanych było uczestnictwo osób nieletnich w polowaniach. Komentujący ten wątek byli temu zdecydowanie przeciwni. Wskazywano, iż polowanie oraz pokot – związane z zadawaniem śmierci zwierzynie – są działaniami dla dzieci nieodpowiednimi. Temu zarzutowi – formułowanemu przez przeciwników łowiectwa – w większości towarzyszyły inne uwagi wobec łowiectwa.

Inne wątki pojawiały się już znacznie rzadziej. Ankietowani wspominali o osobistych doświadczeniach z myśliwymi, sprzeciwie wobec praktyki polowań czy koniecznych zmianach we władzach Polskiego Związku Łowieckiego. Pojawiały się także oskarżenia myśliwych o odstrzał zwierząt chronionych, traktowanie drapieżników jako swojej konkurencji i zwalczanie ich, czy też wykonywanie polowań dla pieniędzy. Dodatkowo w ankiecie zadano pytania o opinię respondentów odnośnie kilku wybranych aspektów łowiectwa. Na przykład 43,5% ankietowanych wyraziło poparcie dla dokarmiania zwierzyny przez myśliwych, a sprzeciw zadeklarowało 46,2%. Podobna sytuacja wystąpiła przy pytaniu o regulowanie populacji zwierząt łownych między innymi poprzez odstrzały: 42,8% osób poparło tę ideę, a 50,4% wyraziło sprzeciw. Tylko 38,5% osób uznało za istotną rolę myśliwych w ograniczaniu szkód od zwierząt łownych. Natomiast aż 47,8% uważa, iż ta rola jest znikoma lub wręcz żadna. Widoczny był sprzeciw ankietowanych w stosunku do umożliwienia myśliwym odstrzału dzikich psów. Aż 61,1% respondentów było przeciwnych takiemu rozwiązaniu, a 37,5% popierało ów pomysł. Najbardziej negatywne odpowiedzi pojawiły się przy pytaniu dotyczącym potencjalnego udziału dzieci w polowaniach i pokocie. Jedynie 28,6% osób poparło ten pomysł, natomiast aż 63,4% zadeklarowało sprzeciw, przy czym ten sprzeciw był zdecydowany w 54,4% wypowiedzi.

DYSKUSJA I WNIOSKI

Analiza odpowiedzi respondentów pozwala stwierdzić, iż w badanej grupie wizerunek łowiectwa i myśliwych jest negatywny w dużym stopniu. Obserwacja

jest zbieżna ze spostrzeżeniami innych autorów (Balik, 2015; Wierzbicka i Skorupski, 2017). Co istotne, wiele osób deklarowało skrajnie negatywną opinię o łowiectwie. Ta tendencja była także widoczna w przypadku pytań otwartych. Udzielone odpowiedzi w zdecydowanej większości były nieprzychylnie wobec polujących oraz samego łowiectwa. Pozwala to stwierdzić, że kwestia łowiectwa budzi szczególne emocje, zwłaszcza wśród jego przeciwników. Wielu respondentów w komentarzach dało wydzwięk skrajnie negatywnemu podejściu, dlatego często powtarzały się opinie, w których myśliwych oskarżano o zachowania patologiczne lub zaburzenia psychiczne, a wielokrotnie myśliwych wręcz obrażano. Z kolei jako najczęściej powtarzający się wątek sklasyfikowano postulat całkowitej likwidacji łowiectwa.

Uzyskane wyniki pozwalają stwierdzić, że istnieje znaczna grupa przeciwników łowiectwa, którzy w sposób zdecydowany sprzeciwiają się działaniom myśliwych. Przyczynami takiego wizerunku polskiego łowiectwa są najczęściej zarzuty skierowane wprost wobec osób polujących. Może to stanowić przesłankę do stwierdzenia, iż sami myśliwi swoimi zachowaniami wpływają na negatywny wizerunek łowiectwa. Według ankietowanych myśliwi często są postrzegani jako osoby o niskich kompetencjach, strzelające „do wszystkiego, co się rusza”, a na dodatek niestroniące od alkoholu. Co więcej, zwrócono uwagę, iż w dobie mediów społecznościowych myśliwi wręcz pogarszają ów wizerunek poprzez udostępnianie zdjęć, które nie należą do estetycznych. Wnioski te są szczególnie cenne, ponieważ sygnały o patologicznych zachowaniach wśród myśliwych pochodzą również od zwolenników łowiectwa. Zdarzające się patologie – strzelanie do nierozpoznanego celu, śmiertelne wypadki, polowanie po spożyciu alkoholu – mają szczególnie negatywne znaczenie. Takie bowiem informacje częściej przenikają do popularnych mediów niż pozytywne wiadomości związane z łowiectwem, przez co potęgują jego zły obraz.

Najważniejszym wyzwaniem stojącym przed osobami prowadzącymi polską gospodarkę łowiecką jest poprawa kompetencji osób polujących. Niezbędne jest podjęcie szeroko zakrojonych działań na wszystkich szczeblach Polskiego Związku Łowieckiego. Konieczne są szkolenia na temat wiedzy przyrodniczej i zachęcanie myśliwych do aktywnego udoskonalania umiejętności strzeleckich (obecnie myśliwi

są zobowiązani do przystrzeliwania broni jedynie raz w roku; Komunikat..., 2011). Istotne jest położenie szczególnego nacisku na absolutne wyeliminowanie alkoholu z polowań (wątek wskazywany również przez osoby dobrze znające myśliwych pozwala przypuszczać, iż takie sytuacje wciąż się zdarzają).

Druga grupa pojawiających się zarzutów odnosi się do samego łowiectwa. Zaliczyć tu można postulaty profesjonalizacji myśliwych, ograniczenia dokarmiania zwierzyny czy udziału dzieci w polowaniach. Wymienione wątki są również istotne z punktu widzenia kształtowania wizerunku polskiego łowiectwa. Ankietowani w odpowiedziach wskazywali, iż obecny model łowiectwa jest oparty na naukowych podstawach w stopniu niewystarczającym i częściej zależy od subiektywnej opinii prowadzących gospodarkę łowiecką. Bez wątplenia wizerunek łowiectwa w tym zakresie powinna poprawić ściślejsza współpraca z ośrodkami naukowymi podejmującymi tematykę łowiectwa czy zoologii. W chwili obecnej można uznać za niewystarczającą współpracę polskiego łowiectwa z naukowcami, pomimo iż badania naukowe są prowadzone w terenie. W 2017 roku instytucje naukowo-dydaktyczne i inne jednostki prowadziły dziewięć ośrodków hodowli zwierzyny (OHZ), które obejmowały łącznie 14 obwodów łowieckich (GUS, 2017). Jako przykład można podać stosunek polskich myśliwych do dokarmiania zwierzyny, na co zwrócili uwagę również ankietowani. Jak wskazują badania, dokarmianie podczas łagodnych zim czy nawet całorocznie może być jedną z najważniejszych przyczyn obserwowanego w ostatnim czasie wzrostu populacji niektórych zwierząt łownych i w konsekwencji wzrostu ich zagęszczenia. Wymusza to konieczność większej presji łowieckiej w celu kontrolowania stabilności populacji (Kamieniarz, 2011; Marzec, 2012; Gwiazdowicz, 2012). W celu rozstrzygnięcia tej kwestii niezbędne są szeroko zakrojone badania dotyczące realnego wpływu dokarmiania na dynamikę populacji zwierząt łownych. Podobny schemat działania należałoby przyjąć w sprawie wpływu polowań na populacje ptaków chronionych czy realnego wpływu ołowianej amunicji myśliwskiej na środowisko. Podobne kwestie pojawiały się, choć sporadycznie, w odpowiedziach ankietowanych.

Bez wątplenia konieczne są szybkie zmiany mające na celu poprawę zarówno modelu polskiego

łowiectwa, jak i jego wizerunku. Ma to znaczenie szczególne, wzięwszy pod uwagę rosnącą społeczną presję na myśliwych. Najsilniej uwidoczniła się ona w przyjętej w marcu 2018 roku nowelizacji polskiego prawa łowieckiego. W tym akcie prawnym znalazły się przepisy stanowiące między innymi o całkowitym zakazie polowania w obecności osób niepełnoletnich, czy też wprowadzające konieczność przechodzenia przez myśliwych okresowych badań lekarskich i psychologicznych (Boroń, 2018; Rozporządzenie..., 2018). W zapisach uwzględniono więc kwestie, które wzbudzały sprzeciw osób ankietowanych w największym stopniu. Owa analogia pozwala przypuszczać, że istnieje realny związek między opinią społeczeństwa a zmianami prawnymi dotyczącymi łowiectwa. To kolejna przesłanka dla kształtujących polską gospodarkę łowiecką, iż zmiany są potrzebne jak najszybciej, szczególnie że najczęściej pojawiającym się w ankiecie wątkiem był postulat całkowitej likwidacji łowiectwa. Władze Polskiego Związku Łowieckiego powinny inicjować zmiany ewolucyjne. Związek powinien również rozważyć kwestię większego finansowania badań prowadzonych przez jednostki naukowe, a dotyczących łowiectwa. Być może powinien wskazywać konieczne badania i zlecać ich realizację.

Na koniec musimy odnieść się do kwestii wyboru grupy respondentów i zawężenia jej do grona tylko jednego portalu społecznościowego. Takie działanie było celowe. Wybrano najpopularniejszy obecnie portal, aby zbadać wśród jego użytkowników odczucia dotyczące łowiectwa. Ponieważ z Facebooka korzystają przede wszystkim ludzie młodzi, można przypuszczać, że w przyszłości rozkład uzyskanych odpowiedzi będzie się utrzymywać, a nawet jeszcze bardziej przechylił się na stronę przeciwnych łowiectwu i myśliwym. Analiza zebranych ankiet pozwala stwierdzić, że łatwość „zaocznej” wypowiedzi uaktywnia wyrażanie opinii także przez osoby nieprzygotowane meteorycznie. Jak najbardziej aktualny jest więc, wspomniany na łamach „Głosu Lasu” efekt Krujera-Duninga (Rutkowski, 2018): im mniej człowiek wie na dany temat, tym ma większe przekonanie do swoich poglądów.

Podsumowując, jako najistotniejsze syntetyczne wnioski płynące z opisanego badania uznać można następujące stwierdzenia:

- wśród ankietowanych osób istotnie przeważają opinie przeciwników łowiectwa oraz myśliwych, również częściej wyrażają oni otwarte opinie
- zarówno przeciwnicy (częściej), jak i zwolennicy (rzadziej) łowiectwa wskazują na niewłaściwe zachowania myśliwych oraz ich braki kompetencyjne
- zarzuty odnoszące się do konkretnych aspektów łowiectwa często są formułowane przez osoby mające wiedzę przyrodniczą, lecz będące przeciwnikami łowiectwa, i odnoszą się do słabych podstaw naukowych
- w celu polepszenia wizerunku polskiego łowiectwa niezbędne są zmiany dotyczące poprawy obrazu polskich myśliwych w społeczeństwie i walka z negatywnymi stereotypami, ale istotna jest również poprawa ich kompetencji przyrodniczych, strzeleckich etc.
- poprawie wizerunku łowiectwa powinno również sprzyjać położenie większego nacisku na współpracę z instytucjami naukowymi oraz bardziej znaczące oparcie zasad łowiectwa na podstawach naukowych.

PIŚMIENNICTWO

- Balik, B. (2015). Społeczne postrzeganie łowiectwa w Polsce i w Europie. W: *Łowiectwo w zrównoważonej gospodarce leśnej*. Zimowa Szkoła Leśna przy Instytucie Badawczym Leśnictwa. VII Sesja. 17–19 marca 2015 r. Sękocin Stary.
- Boroń, M. (2018). Prezydent podpisał nowelę Prawa łowieckiego; osoby poniżej 18 roku życia nie będą mogły polować. *Polska Agencja Prasowa*. Pobrano 5 maja 2018 roku z: <http://www.pap.pl/aktualnosci/news,13522-82,prezydent-podpisal-nowele-prawa-lowieckiego-osoby-ponizej-18-roku-zycia-nie-beda-mogly-polowac.html>
- Dzięciołowski, R. (2009). Łowiectwo polskie w warunkach członkostwa w Unii Europejskiej. *Sylwan*, 153(12), 836–846.
- GUS (2017). *Leśnictwo 2017*. Warszawa: Główny Urząd Statystyczny.
- Gurgul, A. (2014). Polowanie na myśliwych. *wyborcza.pl*, 17.11.2014. Pobrano z: http://wyborcza.pl/1,87648,16977911,Polowanie_na_myśliwych.html
- Gwiazdowicz, D. (2012). Łowiectwo a ochrona przyrody. W: D. Gwiazdowicz (red.), *Problemy współczesnego łowiectwa w Polsce* (s. 89–114). Poznań: Ofic. Wyd. G & P.

- Jachimowski, H. (2017). Pod ostrzałem hejterów. *Brać Łow.*, 4.
- Kamieniarz, R. (2011). Dokarmiajmy inaczej. *Łow. Pol.*, 11. Komunikat nr 6/2001 Zarządu Głównego PZŁ z dnia 5 kwietnia 2001 w sprawie zasad i warunków przystrzelania broni do celów łowieckich (2001). Zarząd Główny Polskiego Związku Łowieckiego. Pobrano 5 maja 2018 roku z: https://www.pzlow.pl/palio/html.wmedia?_Instance=www&_Connector=palio&_ID=266&_Checksum=-927115726
- Łukowski, A., Krokowska-Paluszak, M., Opalińska, P., Błasiak, A., Wierzbicka, A., Skorupski, M., ..., Tomusiak, R. (2017). Telewizja głównym środkiem masowego przekazu informacji o łowiectwie i myśliwych – badania społeczne. *Stud. Mater. Cent. Eduk. Przyr.-Leśn. Rogow.*, 19, 50, 1.
- Marzec, B. (2012). Recepta na dokarmianie. *Łow. Pol.*, 10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 23 marca 2005 r. w sprawie szczegółowych warunków wykonywania polowania i znakowania tusz (2005). *Dz.U.* nr 61, poz. 548.
- Rutkowski, A. (2018). Szanowni Czytelnicy. *Głos Lasu*, 2. Ustawa z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo łowieckie oraz niektórych innych ustaw (2018). *Dz.U.* 2018, poz. 651.
- Wierzbicka, A., Glura, J., Chmura, A. (2015). Czy wiedza ma znaczenie? Nastawienie społeczne do myśliwych w RDLP Szczecin. *Stud. Mater. Cent. Eduk. Przyr.-Leśn. Rogow.*, 17, 43, 2.
- Wierzbicka, A., Skorupski, M. (2017). Co kształtuje podejście społeczeństw do łowiectwa? *Stud. Mater. Cent. Eduk. Przyr.-Leśn. Rogow.*, 19, 50, 1.

FACTORS DETERMINING NEGATIVE OPINIONS ON HUNTING AND HUNTERS IN POLAND

ABSTRACT

In recent years hunters have been facing increased criticism concerning their activities related with game management. This has opened a national dispute over the role of hunting in Poland, which has resulted e.g. in significant changes in game law. In view of the above studies were conducted to indicate factors most frequently causing negative opinions on hunting. A CAWI questionnaire survey was performed in April 2017 on a population of 563 respondents. Most comments (65.9%) concerning hunting were negative. Most frequently voiced proposals included elimination of hunting, the requirement of improved competence of hunters or eradication of pathologies from their ranks. Presented research results may provide an impulse for the Polish Hunting Association which areas of game management need to be priorities in efforts to improve the image of Polish hunting and hunters.

Keywords: game management, hunting, hunters, opinions, Polish Hunting Association

